

Bezpajumtniecības novēršanas

pakalpojuma

Mājoklis vispirms

izmēģinājumu projekta rezultāti

Noslēguma ziņojuma kopsavilkums

2023. gads

Atbalsta pasākumu sniegšanas bezpajumtniekiem izmēģinājumu projekts tiek īstenots Sabiedrības integrācijas fonda projekta

“Dažādības veicināšana” (Nr. 9.1.4.4./16/I/001) ietvaros ar finansējumu no Eiropas Sociālā fonda 85% apmērā un 15% finansē Latvijas valsts.

Izmēģinājumu projekta īstenošana tiek veikta Līguma Nr. 1-32/2022/66 ietvaros, kas noslēgts starp

Sabiedrības integrācijas fondu un Biedrību “Latvijas Samariešu apvienība”

Sabiedrības integrācijas fonds

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Par Mājoklis vispirms pakalpojumu

- **Mājoklis vispirms** (Housing First) ir atbalsta pakalpojums personām bez pastāvīgas dzīvesvietas, kas par primāro atbalstu izklūšanai no bezpajumtniecības stāvokļa nosaka personīga mājokļa nodrošināšanu, kas tiek kombinēts ar klienta vadītiem dažāda tipa atbalsta pakalpojumiem.
- Mājoklis vispirms (turpmāk – MV) pakalpojums **radās ASV 90. gadu sākumā**, kad kombinējot mājokļa pakalpojumu ar dažādām aktuālām pieejām darbā ar personām neiropsihiatriskajā spektrā ar atkarībām, Cemberis 1992. gadā Ņujorkā izveidoja Pathways to Housing organizāciju, kas organizēja pirmo MV pakalpojumu.
- MV pieeja tiek pretnostatīta dominējošajai pieejai, kas pie mājokļa ļauj nokļūt tikai pēc rehabilitācijas un pastāvīgu ienākumu nodrošināšanas (literatūrā tiek dēvēta par “pakāpienu” jeb “mājokļa gatavības” pieeju), kas daudziem ir ne vien ilgs, bet teju neaizsniedzams process.
- Pēdējās dekādēs MV kļūst arvien izplatītāks arī Eiropā un citur pasaulē. Pašlaik MV programmas darbojas daudzās valstīs un arī programmās ar augstu atbilstību Pathways modelim tāpat pastāv atšķirības, kā tiek nodrošināts mājoklis un nepieciešamais atbalsts, jo tas ir atkarīgs no mājokļu un labklājības sistēmas katrā valstī un pašvaldībā.
- Mūsdienās MV pakalpojums bezpajumtniecības mazināšanai tiek lietots **vismaz 21 Eiropas valstī**.
- MV pakalpojuma saņemšanas un noslēgšanas kritērijus nosaka vai nu politiskā līmenī vai konkrēta organizācija, kas to ievieš.

- Lai gan pakalpojums tiek pielāgots katrā no tā sniegšanas valstīm un atbilstība oriģinālajam modelim atšķiras, MV pakalpojuma pamatā Eiropā ir **astoņi pamatprincipi**:

Pamatprincipi

Ikvienam ir tiesības uz mājokli

Klienta atbalsta pakāpi kontrolē klients

Mājoklis ir atdalīts no cita atbalsta

Orientācija uz rehabilitāciju

Kaitējuma mazināšanas pieeja

Aktīvs atbalsts, bet bez piespiedšanas

Balstīšanās klienta stiprajās pusēs

Elastīgs atbalsts tik ilgi, cik nepieciešams

Par Izmēģinājumu projektu

- **Sabiedrības integrācijas fonds** sadarbībā ar **Latvijas Samariešu apvienību** (LSA) ar Eiropas Sociālā fonda finansējumu 3 Latvijas pašvaldībās - **Rīgas, Liepājas** un **Valmieras novada**, īstenoja bezpajumtniecības novēršanas pakalpojuma MV izmēģinājumu projektu.
- Atbalsta pasākumu **mērķis** ir palīdzēt mērķa grupas personām izkļūt no bezpajumtniecībai raksturīgo problēmu loka, veicinot personu spēju saglabāt dzīvesvietu un sociālo prasmju apgūšanu.
- Izmēģinājumu projektā bija paredzēts iesaistīt līdz 100 bezpajumtniekiem, īpaši koncentrējoties uz personām bez dzīvesvietas, kurām ir sākotnējā motivācija izmaiņām dzīvesveidā un iekļaušanai sabiedrībā un nodarbinātībā. Mājokļu nodrošināšanas kapacitāte 48 dzīvokļos ļāva uzņemt **49 dalībniekus** (iekļaujot vienu pāri): Liepājas valstspilsētas pašvaldība (10 dalībnieki); Rīgas valstspilsētas pašvaldība (25 dalībnieki); Valmieras novada pašvaldība (11 dalībnieki).
- MV pakalpojuma apraksts tika veidots, apzinot MV pakalpojuma sniegšanas veidus ārvalstīs (t.sk. ar ārvalstu vizīšu palīdzību) un vietējos sociālos pakalpojumus, lai Latvijas MV pakalpojums atbilstu kopējam šī pakalpojuma būtībai un pamatprincipiem. Pakalpojuma aprakstu izveidoja un pilnveidoja LSA sadarbībā ar SAFEGE Baltija un citām projektā iesaistītajām pusēm. 2022. gada 15. septembrī pakalpojuma apraksts tika **apstiprināts Sociālo pakalpojumu attīstības padomē**.
- Pakalpojuma sniedzējs uzsāka projekta īstenošanu 2022. gada 4. augustā sadarbībā ar Sociālā atbalsta un izglītības fonda Kurzemes ģimeņu atbalsta centru "Liepāja".
- Pirmais dalībnieku saraksts tika sagatavots 25. augustā, pirmie pakalpojuma lietotāji uzsāka dzīvot mājoklī 2022. gada oktobra sākumā, bet noslēdzošie – 2023. gada februārī. Pakalpojums tiks saņemts līdz 2023. gada 31. oktobrim.
- Katrā pašvaldībā bija atšķirīga pieeja īres līgumam un mājokļu risku pārvaldībai, ko noteica pašvaldības un izīrētāju dzīvokļu izīrēšanas noteikumi un uzstādījumi.
- Atbalsta sniegšanā primārā izmantotā pieeja bija **gadījuma vadība**, kas tika veikta komandā, sadarbojoties sociālajam darbiniekam un mentoram. Pakalpojuma sniegšanā bija **iesaistīti 13 līdz 16 atbalsta darbinieki**. Lielākā daļa no tiem bija mentori, kuru kopskaits projekta īstenošanas gaitā ir pieaudzis no 8 līdz 11. Sociālie darbinieki strādāja ar vidēji 9-10 personām, bet mentori ar 4-5 personām katrs.
- Izmēģinājumu projekta laikā tika **sniegts atbalsts dažādās jomās**: praktisku jautājumu risināšanā visvairāk atbalsts tika sniegts darba meklējumos (35 klienti), mājokļa iekārtošanā (32), pārtikas sagādē (31), pašaprūpes prasmju attīstīšanā (30), veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanā (30)). 4 personām tika sniegts atbalsts arī latviešu valodas apgūvē, bet viena persona uzsāka mācības NVA piedāvātajos kursos.

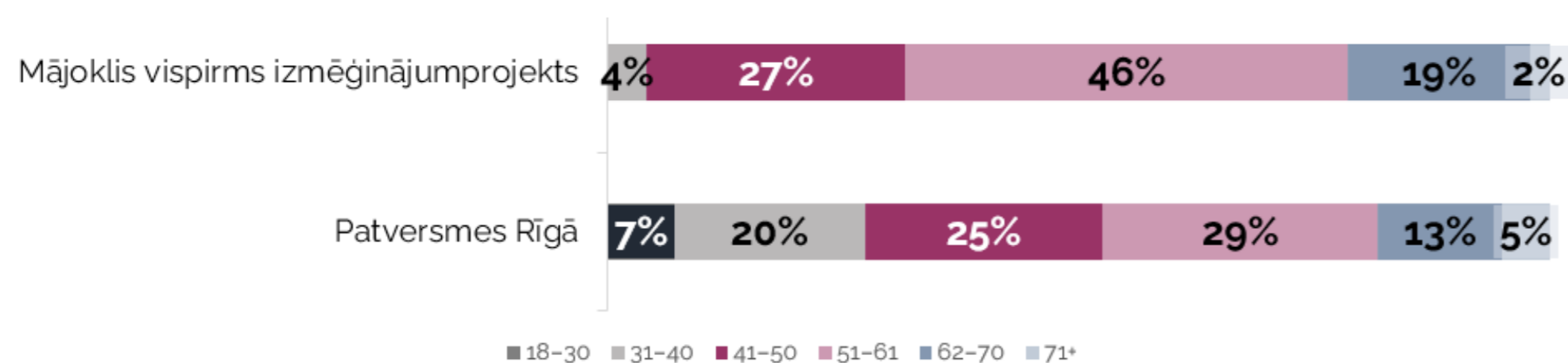
Izmēģinājuma projekta dalībnieki

- **Vidējais** Izmēģinājuma projekta **dalībnieku vecums**, uzsākot lietot pakalpojumu bija aptuveni **54 gadi**. Salīdzinot izmēģinājuma projekta dalībnieku vecumu ar patversmes klientu vecumu Rīgā 2020./2021. gada sezonā, šī izmēģinājuma projekta dalībnieki bija mazliet vecāki – ja Rīgas patversmēs 27% klientu bija vecumā 18-40 gadi, šādā vecumā bija tikai 4% izmēģinājuma projekta dalībnieku.
- Dalībnieku sadalījums pēc dzimuma: **25 vīrieši un 24 sievietes**.

Tabula. Dalībnieku vecums, gadi bez pajumtes

	Vidēji	Rīga	Liepāja	Valmiera
Vecums	54,3	56	55	51
Gadi bez pastāvīgas dzīvesvietas	9,3	7,8	13	10,2

- Lielākā daļa dalībnieku bija **bez pajumtes vairākus gadus**, kam ir būtiska ietekme uz personu veselību un labbūtību, jo tas veicina pašvērtējuma samazināšanos, augstākus depresijas riskus hroniskas veselības problēmas, atkarību pastiprināšanos, pakļautību vardarbībai, sociālo atstumtību un darba tirgū pieprasīto prasmju trūkumu.

Grafiks Izmēģinājuma projekta dalībnieku vecums salīdzinot ar Rīgas patversmju klientiem (n=48)

Par izvērtējumu

- Šis izvērtējums ir pabeigts 2023. gada 1. septembrī, un tas aplūko situāciju līdz šim datumam, lielāko daļu datu ievācot līdz augusta vidum.
- Ar Izmēģinājuma projektu saistīto izpēti, t.sk. dizaina domāšanas darbnīcas, īstenoja SAFEGE Baltija ekspertu grupa.
- Izvērtējuma ziņojuma metodoloģiju veido četri virzieni, kuros sešas datu vākšanas metodes kombinētas piecu veidu rezultātu apkopošanai.
 - ✓ Tika veikta **MV ārvalstu prakses analīze**, apkopojot lietišķo un zinātnisko literatūru, kā arī konsultējoties ar pakalpojuma sniedzējiem un ieviesējiem ārvalstīs. Apkopojot pakalpojuma pamatprincipus, tika analizēta Izmēģinājuma projekta atbilstība atzītajai ārvalstu praksei.
 - ✓ Izmēģinājuma projekta ieviešanas un pieredzes novērtēšanai tika izmantotas šādas metodes: **līdzdalīgais novērojums**, **dizaina domāšanas darbnīcas** un daļēji strukturētās **intervijas ar iesaistīto pušu pārstāvjiem**.
 - ✓ **Pakalpojuma lietotāji tika anketēti** aptuveni 2 mēnešus pēc pakalpojuma uzsākšanas un 6-10 mēnešus pēc pakalpojuma uzsākšanas, izvērtējot pakalpojuma ietekmi uz dažādām dzīves jomām, kā arī klientu apmierinātību ar pakalpojumu, bet pakalpojuma sniedzēji par sniegto atbalstu.
 - ✓ Pakalpojuma efektivitātes izvērtēšanai, tika analizēti pakalpojuma sniedzēja un pašvaldību sniegtie **dati par mājokļu un atbalsta nodrošināšanas izmaksām**, salīdzinot tās ar citiem, līdzīgiem pakalpojumiem.

Pakalpojuma ieviešanas izvērtējums

- Izmēģinājumsprojekts parāda, ka Latvijā ir **nepieciešamā infrastruktūra** un **kompetences** MV un mājokļa vadītu pakalpojumu īstenošanai. Taču Izmēģinājumsprojekta mērķis iesaistīt 100 personas bija pārāk ambiciozs mājokļu sistēmai, kurā trūkst pašvaldību mājokļu fonda, efektīva pašvaldību mājokļu fonda remonta mehānismu un sociālās īres aģentūru.
- 49 personu iesaiste kopumā vērtējama kā veiksmīga, tomēr tā tika sasniegta tikai 5-6 mēnešu laikā, kamēr kopā gatavība piedalīties pilotprojektā bija 82 personām.
- Visātrākā mājokļu gatavība tika sasniegta Liepājā, bet klientu vidējā apmierinātība ar mājokļiem un labiekārtošanas atbalsta ātrumu norāda uz trūkumiem kvalitātē.
- Rīgā savukārt LSA relatīvi īsā laikā ar labiem rezultātiem attīstīja **sociālās īres aģentūras funkcijas**, slēdzot līgumus ar privātajiem izīrētājiem un nodrošinot operatīvu atbalstu sīku remonta darbu risināšanā.
- Kopumā redzams, ka pašvaldībās ir iespējams veiksmīgi izmantot gan **pašvaldības** (Liepāja, Valmieras novads), gan **privāto dzīvokļu fondu** (Rīga). Ja pašvaldību fondā lielākais izaicinājums ir kvalitāte un pieejamība, tad privātajā fondā tās ir izmaksas, izīrētāju uzticēšanās un vienistabas dzīvokļu pieejamība.
- Pilotprojekta atbilstība Pathways modelim 4 ballu skalā sasniedza 3,6. Ņemot vērā, ka pakalpojuma sākumā apmācību apjoms bija minimāls, materiāli latviešu valodā bija ierobežoti, bet supervīzijas tika organizētas ar zemu regularitāti, ir labs rezultāts. Būtiska bija atbalsta komandas darbinieku **iepriekšējā pieredze** un **kompetences** īstenot horizontālu komunikāciju un nepiespiestu darbu ar labsajūtas atgūšanu.
- Projektā veiksmīgi tika **aprobēta atbalsta komanda**, ko veido sociālais darbinieks un mentors, veidojot kapacitātes, kas būtu nepieciešamas arī kopienas pastiprinātā atbalsta (ACT) gadījuma vadības modelī, taču intervijas rāda, ka daļai dalībnieku pakalpojumu var īstenot arī viens sociālais darbinieks – gadījuma vadītājs, ar citu komandas darbinieku un speciālistu iesaisti pēc vajadzības.
- Lai gan darbs bija intensīvs, un lielākā daļa darbinieku paralēli strādāja citos darbos, personāla mainība atbalsta komandas sastāvā bija relatīvi neliela, tomēr tā bija augsta pašvaldību projekta virzītāju pusē, radot augstus riskus pakalpojuma turpināšanai.
- Pakalpojuma dizains tā gaitā tika modificēts, izmantojot trīs **dizaina domāšanas darbnīcas**, ar koprades palīdzību noskaidrojot lietotāja pieredzes izaicinājumus (piemēram, gaidīšanas laiku uz mājokli, uzticības personu maiņu, problēmsituāciju risināšanu, atbalsta komandas un sociālā dienesta sadarbību). Dizaina darbnīcas piedāvāja veidu, kā iesaistīt klientus pakalpojuma dizainā.
- Tomēr kopumā klientu iesaiste un ietekme uz lēmumu pieņemšanu par pakalpojumu un atbalsta darbu vērtējama kā zemāka nekā oriģinālajā MV pieejā, kur tiek nodarbinātas arī personas ar bezpajumtniecības pieredzi. Darbnīcu dalībnieki tās novērtēja atzinīgi, liekot secināt, ka koprades sadarbības formāts var efektīvi tikt pielietots arī nākotnē gan MV pakalpojuma turpmākā uzlabošanā, gan citu sociālo pakalpojumu un izmēģinājumsprojektu dizainā.

Pakalpojuma rezultātu un ietekmes izvērtējums

- Kopumā Izmēģinājumsprojekts vērtējams kā veiksmīgi veicinājis savu mērķi attiecībā uz ietekmi uz mērķa grupu, jo, salīdzinot mājokļa saglabāšanas rādītājus ar ārvalstīm, kur īstenots MV, Izmēģinājumsprojektā sasniegts līdzvērtīgs vai augstāks **mājokļa saglabāšanas rādītājs (95,7%)**. Salīdzinoši augstais rezultāts vērtējams kontekstā ar atlasītiem, jo pašvaldību noteiktajos pakalpojuma saņemšanas kritērijos vērojama tendence neprioritizēt personas vissarežģītākajā situācijā.
- Vairums Izmēģinājumsprojekta dalībnieku **izjuta pozitīvas pārmaiņas** savā dzīvē un spēra aktīvus soļus, lai šādas pārmaiņas veicinātu, piemēram, sakārtojot situāciju ar dažādiem dokumentiem un parādiem, iegūstot invaliditātes, maznodrošinātā un trūcīgā statusus, turpinot vai uzsākot darba meklējumus un saņemot atbalstu darbā ar atkarībām.
- **Lielākā ietekme** uz mērķa grupu vērojama dzīves kvalitātes uzlabojumos, kamēr nodarbinātības situācijā un krīzes pakalpojumu izmantošanā uzlabojumi ir relatīvi nelieli.
- Viens no MV pamatprincipiem ir, ka pakalpojums tiek sniegts tik ilgi, kamēr tas ir nepieciešams, jo primārais **mērķis ir bezpajumtniecības novēršana**. Savukārt ārvalstu izvērtējumi rāda, ka personām ar ilgstošu bezpajumtniecības pieredzi arī pēc 3 gadu perioda iespēja patstāvīgi noslēgt pakalpojumu bez valsts vai pašvaldības atbalsta ir relatīvi neliela.
- Gan pašvaldību, gan darbinieku intervijas uzrāda augstas gaidas par pakalpojuma lietotāju sociālās un ekonomiskās patstāvības sasniegšanu relatīvi īsā laikā tādā apmērā, ka pakalpojums vairs nebūs nepieciešams. Tādēļ ir būtiski veicināt izpratni par to, ka arī relatīvi mazāki rezultāti (dzīves kvalitāte, kaitējuma mazināšana, krīzes pakalpojumu noslodzes mazināšana un sociālā integrācija) ir gan sociāli, gan ekonomiski ienesīga un ilgtspējīga investīcija, kā to salīdzinājumā ar alternatīvām uzrāda ārvalstu pētījumi.

Dzīves kvalitātes pašnovērtējuma indikatori

- ▶ Klientu īpatsvars, kuriem uzlabojās dzīves apstākļi **98%**
- ▶ Klientu īpatsvars, kuriem uzlabojās dzīves kvalitāte **80%**
- ▶ Klientu īpatsvars, kuri izjuta augstāku piederību sabiedrībai **34%**
- ▶ Klientu īpatsvars, kuriem periodā uzlabojās veselības stāvoklis **17% (bet 17% pasliktinājās)**
- ▶ Klientu īpatsvars, kuri izjuta lielāku kontroli pār atkarību **56% (no dalībniekiem ar atkarību)**

Pašpietiekamības indikatori

- ▶ Ienākumu līmenis perioda beigās (salīdzinājumā ar uzsākšanu) **€250 (€225)**
- ▶ Klientu īpatsvars, kuri strādāja pilna vai nepilna laika darbu perioda beigās (salīdzinājumā ar uzsākšanu) **46% (44%)**
- ▶ Klientu īpatsvars, kuri apguva jaunas prasmes **51%**
- ▶ Klientu īpatsvars, kuri iesaistījās brīvprātīgajā darbā (salīdzinājumā ar periodu pirms MV) **20% (23%)**
- ▶ Klientu īpatsvars, kuri periodā apmeklēja sabiedrisku pasākumu (salīdzinājumā ar periodu pirms MV) **59% (17%)**
- ▶ Klientu īpatsvars, kuri uzsāka rehabilitāciju no atkarībām **25% (no dalībniekiem ar atkarību)**

Apmierinātības ar pakalpojumu izvērtējums

- Apmierinātības anketas rezultāti liecina, ka **pakalpojuma lietotāji lielākoties ir bijuši apmierināti ar pakalpojumu** un vēlas to turpināt – gandrīz visos jautājumos 4 ballu skalā vidējie vērtējumi ir 3–4. To apstiprina arī gandrīz viennozīmīgi maksimālie vērtējumi jautājumos vai izmantotu pakalpojumu vēlreiz un vai ieteiktu to draugam, kā arī augsti vērtējumi jautājumos par to, vai **pakalpojums nodrošina nepieciešamās vajadzības un risina aktuālās problēmas**.
- Augstākā pakalpojuma lietotāju apmierinātība ir fiksēta Liepājā un Rīgā. Liepājas gadījumā to ir veicinājusi iespēja dalībniekam pašam izvēlēties savu mentoru un salīdzinoši augstāks ieguldīto kontaktstundu uz vienu dalībnieku skaits. Rīgas gadījumā augsti vērtējumi ir arī apmierinātībā ar mājokli, bet vairāku dalībnieku neapmierinātība ar mājokli Liepājā izlīdzina kopējo apmierinātību.
- Valmieras novadā apmierinātība ir nedaudz zemāka kā Liepājā un Rīgā, bet dalībnieki kopumā ar pakalpojumu bija apmierināti.
- **Augsta apmierinātība ir ar mentora un sociālā darbinieka darbu**, norādot uz veiksmīgi īstenotu MV pakalpojuma klientu centrēto pieeju.
- Vidēji **apmierinātība ar mājokli ir nedaudz zemāka nekā ar pakalpojumu kopumā**, kas saistīts ar vairāku dalībnieku mājokļu jautājumu neefektīvu risināšanu Liepājā un Valmierā. Tā kā abās pašvaldībās mājokļos ieguldītie līdzekļi bija relatīvi mazāki, būtiski apsvērt to palielināšanu.

Indikatori

- ▶ Klientu skaits, kuri Izmēģinājumu projektā, attiecībā pret sākotnēji paredzēto kapacitāti **49/100**
- ▶ Klientu nāves **4% (2)**
- ▶ Klientu īpatsvars, īpatsvars, kuri dzīvo mājoklī 7-11 mēnešus kopš pakalpojuma uzsākšanas (mājokļa saglabāšana) **97,7% (45/47)**
- ▶ Pakalpojuma atbilstība MV principiem (Fidelity) **3,6/4**
- ▶ Klientu apmierinātība ar pakalpojumu (CSQ-8) **3,4/4 (27,4/32)**
- ▶ Klientu apmierinātība ar mājokli **3,3/4**
- ▶ Klientu apmierinātība ar atbalsta komandas darbu **3,7/4**

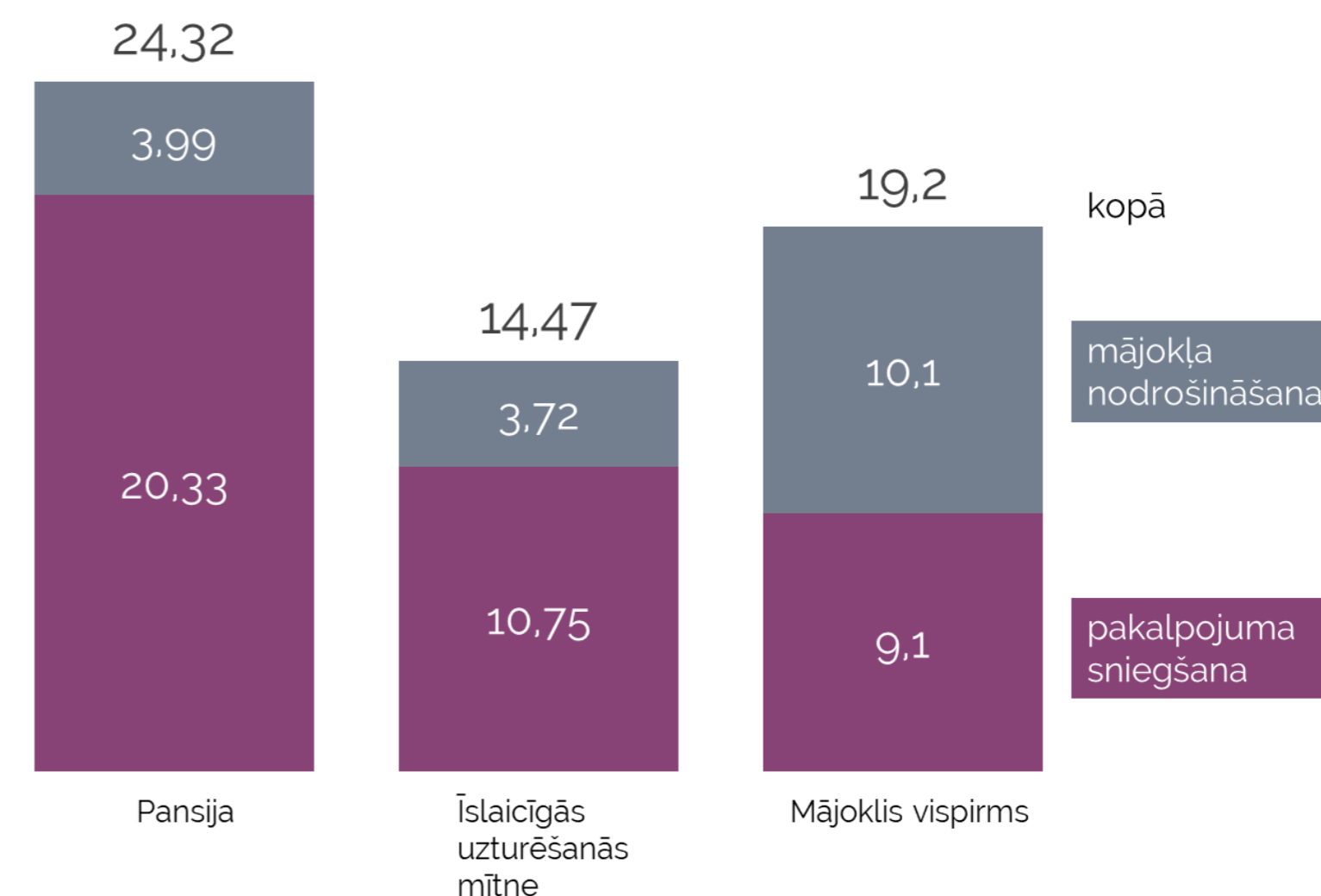
Izmaksu efektivitātes izvērtējums

- Salīdzinot pakalpojuma izmaksas dažādās pašvaldībās, **lielākās atšķirības veido mājokļu nodrošināšanas izmaksas** un dažādas pieejas pakalpojuma nodrošināšanā **iesaistītā personāla apmaksai** (kontaktstundās vai par slodzi). Mājokļu izmaksu dažādību ietekmē dažādie mājokļu veidi, kur tiek nodrošināts pakalpojums (privātie vai pašvaldības), komunālo maksājumu apjoma atšķirības, mājokļu pieejamība un to gatavība lietošanai.
- Salīdzinot ar citiem pakalpojumiem, redzams, ka tajos lielāko izmaksu sadaļu veido atbalsta pakalpojuma sniegšanas izmaksas, kas MV pakalpojumam ir zemākas. Savukārt mājokļu nodrošināšanas izmaksas MV pakalpojumam ir augstākas, īpaši gadījumos, ja netiek izmantots pašvaldības dzīvojamais fonds.
- Ja MV vidējās **vienas dienas izmaksas ir 19,2 EUR**, tad pansijas pakalpojumā tie ir 24,32 EUR, bet īslaicīgās uzturēšanās mītnē – 14,47 EUR. Kopumā zemas īres cenu mājokļu pieejamība ir viens no būtiskiem priekšnoteikumiem izmaksefektīva MV pakalpojuma modeļa izmantošanai pašvaldībās. Ja Izmēģinājumu projektā tika lietots projekta finansējums, tad pēc tā noslēgšanas mājokļa izmaksu segšanai var lietot mājokļa pabalsta instrumentu.

- MV pakalpojuma fundamentālas sastāvdaļas ir mājoklis un nepieciešamais/ pieejamais atbalsts. Taču atkarībā no mērķgrupas, kam tiek sniegts pakalpojums, nepieciešamais atbalsta personāla skaits un aptuveni paredzamā atbalsta intensitāte būs atšķirīga, kas var ietekmēt pakalpojuma izmaksas, ieviešot MV pakalpojumu. Jāņem vērā, ka kontaktstundu skaits un līdz ar to atbalsta sniegšanas izmaksas, **prioritizējot personas ar augstākām atbalsta vajadzībām kā Izmēģinājumu projektā, pieaugtu.**

Pakalpojumu vidējās izmaksas dienā uz vienu personu (EUR)

Mājoklis vispirms pakalpojumam ir salīdzinoši viszemākās pakalpojuma sniegšanas izmaksas, bet augstākās mājokļu izmaksas

Rekomendācijas un priekšlikumi

I VIRZIENS

Mērķis: Nodrošināt pakalpojuma turpināšanu Izmēģinājumprojekta dalībniekiem

✓ **Nodrošināt MV pakalpojuma turpināšanu Izmēģinājumprojekta dalībniekiem.**

Izmēģinājumprojekta rezultāti rāda, ka pakalpojuma lietotāji ar pakalpojumu ir apmierināti, kopumā ir piedzīvojuši dzīves kvalitātes uzlabošanos un vēlas pakalpojumu turpināt. Pakalpojuma pārtraukšana savukārt ar augstu iespējamību apstādinātu sasniegto un liktu atgriezties īslaicīgās uzturēšanās iestādēs vai cita veida nestabilos apstākļos. Ņemot vērā, ka dalībnieki ir ieguldījuši pūles mājokļu iekārtošanā, kā arī izveidojusies pieķeršanās dzīvokļiem un to lokācijai, vēlams saglabāt esošos dzīvokļus, jo lielāka mainība var samazināt personu drošības sajūtu, kas, ņemot vērā turpināšanas neskaidrības izmēģinājumprojekta laikā, bija mazāka nekā pakalpojumā vēlams. Daļai dalībnieku iespējama atbalsta intensitātes samazināšana.

Pašvaldības

✓ **Ieviest Mājoklis vispirms kā pašvaldībās pieejamu sociālo pakalpojumu bezpajumtniecības izbeigšanai.** Intervijas ar iesaistītajām pusēm visās 3 iesaistītajās pašvaldībās parāda, ka personu loks, kas gan ar izmēģinājumprojekta kritērijiem, gan paplašinātiem kritērijiem vēlētos un iegūtu no pakalpojuma saņemšanas, ir lielāks nekā bija iespējams iekļaut projektā dzīvokļu trūkuma dēļ. Būtiski nezaudēt arī darbinieku Izmēģinājumprojektā attīstītās kompetences. Līdz ar to bezpajumtniecības novēršanai rekomendējam MV pakalpojumu pašvaldībās ieviest kā vienu no pieejamajiem pakalpojumiem.

LM, pašvaldības, Saeima, Ministru kabinets

✓ **Pilnveidot pašvaldību normatīvo regulējumu, lai tas ļautu piešķirt pašvaldības dzīvokļus personām bez pastāvīgas dzīvesvietas darbības vecumā.** Vietās, kur MV pakalpojumam tiek lietots pašvaldības dzīvojamais fonds, veikt nepieciešamos grozījumus saistošajos noteikumos vai citā veidā nodrošināt MV mērķa grupas vai vismaz Izmēģinājumprojekta dalībnieku iespējas turpināt dzīvot stabilos mājokļa apstākļos.

Pašvaldības

II VIRZIENS

Mērķis: Izstrādāt valsts politiku bezpajumtniecības izbeigšanai

- ✓ **Izstrādāt nacionālo bezpajumtniecības izbeigšanas stratēģiju un vienotu nacionālo bezpajumtniecības definīciju, saskaņā ar Eiropas parlamenta un Eiropas komisijas rekomendāciju, par pamatu izmantojot šim mērķim paredzētās vadlīnijas.** Somijas un Dānijas bezpajumtniecības samazināšanas pamatā ir sistemātiska pieeja bezpajumtniecības izskaušanai, kas balstās nacionālā bezpajumtniecības izbeigšanas stratēģijā ar atsevišķām komponentēm mājokļu nodrošināšanā, t.sk. būvniecībā, gan sociālā un veselības atbalsta nodrošināšanā. Efektīvai MV programmas darbībai un bezpajumtniecības izskaušanai nepieciešama sadarbība un atbildību sadalījums starp iesaistītajām pusēm, kas risina gan mājokļa pieejamības, gan sociālos jautājumus. Bezpajumtniecības izbeigšanas stratēģija var būt arī daļa no mājokļu pieejamības
- ✓ **Noteikt (starpinstitucionālu) nacionālo atbildīgo par bezpajumtniecības politiku.** Bezpajumtniecība līdz šim ir bijusi pašvaldību atbildības joma, kamēr nacionālā līmenī nav bijusi noteikta ministrija, departaments, amatpersona vai darba grupa, kuras atbildības joma ietvertu bezpajumtniecības novēršanu. Pašlaik dažādus bezpajumtniecības jautājumus pārstāv dažādi LM departamenti, bet trūkst plašāka politikas ietvara un atbildības, caur kuru virzīt rīcībpolitikas iniciatīvas bezpajumtniecības izbeigšanai, kas nepieciešamas arī MV pakalpojuma efektīvākai un sistēmiskai darbībai. Tai nav jābūt centralizētai, bet nepieciešama vienlaicīga sociālo, mājokļa un veselības jautājumu koordinācija, kas pieprasa sadarbību starp LM, EM, VM un KM (īpaši Sabiedrības integrācijas fondu). Bezpajumtniecības izbeigšanai vienlīdz būtiska ir kā mājokļu, tā labklājības, veselības un sociālās iekļaušanas politika
- ✓ **Ieviest nacionāla mēroga, regulāru un pietiekošu bezpajumtniecības monitoringa sistēmu.** Līdz šim bezpajumtniecības dati gadu griezumā pieejami tikai par patversmes lietotāju skaitu, kas nav pilnvērtīga uzskaitē. Daļai no nacionālās bezpajumtniecības izbeigšanas stratēģijas būtu jābūt ikgadēja vai divu gadu bezpajumtniecības datu apkopojuma un analīzes izveidei. Ilgākā laika periodā tajā būtu iekļaujams arī novērtējumu par viena bezpajumtnieka radītajām tiešajām (piemēram, patversmju) un netiešajām (piemēram, policiju) izmaksām sabiedrībai, lai veicinātu datus balstītu lēmumu pieņemšanu un efektīvu stratēģijas īstenošanu. Mājoklis vispirms programmu efektivitāti parāda to ietekme uz bezpajumtniecības apjoma samazināšanos un programmu kapacitāte samazināt ilgstošo bezpajumtniecību. Monitoringa sistēma ļautu apzināt dažādu mērķgrupu apjomu un efektīvāk pielāgot mājokļa un sociālo atbalstu tām. Veidojot to sadarbībā ar Eiropas platformu bezpajumtniecības apkarošanai (EPOCH), dati būtu arī starptautiski salīdzināmi.

LM, EM, VM, KM

LM, EM, VM, KM, pašvaldības, NVO

LM, EM, VM, IeM, KM

II VIRZIENS

Mērķis: Izstrādāt valsts politiku bezpajumtniecības izbeigšanai

✓ **Veicināt sociālo attīstītāju, izīrētāju un bezpeļņas sociālās īres aģentūru veidošanos un darbību zemas īres nodrošināšanai.** MV pakalpojuma efektivitātē un izmaksu samazināšanā ārvalstīs liela loma ir ierobežotas peļņas izīrētājiem, sociālajiem attīstītājiem (kā Y-Foundation) un bezpeļņas sociālās īres aģentūrām, kuru funkciju Izmēģinājumu projektā veica LSA. Ārvalstīs dažkārt tiek lietots arī sociālo izīrētāju regulējums un reģistrs ar, piemēram, samazinātiem nekustamā īpašuma nodokļa maksājumiem. Tāpat ir jāveicina izīrētāju interese un garantijas izīrēt MV un citām grupām, kas, piemēram, saņem mājokļa pabalstu. Spānijā, kur MV tiek lietoti privātā fonda dzīvokļi, nereti tiek organizēti pasākumi izīrētājiem ar partner-izīrētāju, klientu un sociālo darbinieku piedalīšanos, popularizējot MV kā drošu un korporatīvās ētikas pasākumu. (EM, pašvaldības)

EM, pašvaldības

✓ **Veicināt ilgtermiņa starpdisciplināru bezpajumtniecības pētniecību datos balstītas rīcībpolitikas veidošanai.** Trūkst ne vien datu par bezpajumtniecības apjomu valstī, bet plašāku dažādu metožu pētījumu par mērķgrupas situāciju, mājokļu situāciju bezpajumtniecības riska grupām un pašreizējās atbalsta sistēmas un krīzes pakalpojumu izmaksām. Plašāka pētījumu pieejamība ļautu gan pilnvērtīgāk mērķēt pakalpojumu, gan atbalstīt lēmumu pieņemšanu par labvēlīgām izmaiņām mājokļu, veselības un labklājības politikā. Šim mērķim iespējams izmantot, piemēram, VPP, FLPP, Horizon, EEZ un Norvēģijas grantus, Urbact pētniecības programmas un iesaistīties starptautiskos konsorcijs.

LM, SIF, pašvaldības, universitātes, domnīcas

✓ **Pilnveidot normatīvo regulējumu Mājokļu pieejamības likumā, kas aizstās likumu Par palīdzību dzīvokļu jautājuma risināšanā.** Iekļaut bezpajumtniekus mērķa grupu sarakstā, kuru situācija risināma ar pašvaldību dzīvojamā fonda palīdzību.

EM, LM, TM, pašvaldības

✓ **Pilnveidot iespējas personām ar ilgstošas bezpajumtniecības pieredzi saņemt nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus.** Lielai daļa klientu bija dažādas veselības problēmas, kuras ne vienmēr bija iespējams operatīvi risināt, bet kuru risināšanu uzlaboja trūcīgā statuss. Kontekstā ar veselības uzlabošanas pasākumiem izvērtēt pastiprināta atbalsta iespējas veselības aprūpes pieejamības uzlabošanā, t.sk. lietojot veselības aprūpes pabalsta instrumentu. Problemātiska ir arī zobārsta pieejamība.

VM

III VIRZIENS

Mērķis: Izstrādāt valsts politiku bezpajumtniecības izbeigšanai

- ✓ **Izveidot metodiskos materiālus latviešu valodā MV pakalpojuma sniegšanai.** Izmēģinājumprojekta laikā darbiniekiem pieejamā informācija par pakalpojumu latviešu valodā bija minimāla, bet daudzu angļu valodas zināšanas nepietiekamas, lai pilnvērtīgi strādātu ar informācijas avotiem. Īpaša uzmanība pievēršama kaitējuma mazināšanas pieejai darbā ar atkarībām, kā arī citām pieejām un rīkiem, piemēram, Labsajūtas atgūšanas rīcības plānam. Metodiskie materiāli var tikt sagatavoti jauna projekta ietvaros.
SIF, LM
- ✓ **Izveidot nacionālu Mājoklis vispirms tīklu un apmācību sistēmu.** Daudzu izmēģinājumu projektu rezultāts Eiropā ir bijis nacionāla Mājoklis vispirms tīkla izveide, no kura gadu gaitā ir izveidota apmācību sistēma, ko lietot dažādiem pakalpojuma sniedzējiem, ikgadēji sanāksmju un konferenču pasākumi, kā arī plašāks dialogs ar citiem MV pakalpojuma sniedzējiem Eiropā. Tīkls parasti apvieno pakalpojuma sniedzējus, pašvaldības, pētniekus un citas iesaistītās puses. Dānijā tīklā darbojas arī mērķim dibināta nevaldības organizācija, kas pārstāv esošo un bijušo bezpajumtnieku intereses.
SIF, pašvaldības, pakalpojuma sniedzējs
- ✓ **Noteikt prioritārās MV pakalpojuma mērķa grupas un turpināt izmēģinājumu projektus citām mērķa grupām un citās pašvaldībās.** Ārvalstu pieredze un izmēģinājumu projekta rezultāti rāda, ka MV pakalpojums ir piemērots dažādām mērķgrupām, t.sk. tādām, kas izmēģinājumu projektā iekļautas netika. Intervijas ministriju un patversmju līmenī parāda, ka ir augsta interese par personu, kuras nakšņo uz ielas, un ilgstošu patversmes klientu iekļaušanu MV pakalpojumā, tādējādi īstenojot arī deinstitucionalizācijas politiku un nodrošinot normatīvajā regulējumā noteiktās personu tiesības uz mājokli. Jāņem vērā, ka šīm mērķgrupām būtiski pakalpojuma laiku rēķināt kā beztermiņa jeb tik ilgi, cik nepieciešams. Uzsākot īstenot citus MV Izmēģinājumu projektus, piemēram, izmantojot ESF+ finansējumu, pakalpojumu plānot vismaz 2 gadu periodā, kurā, kā parāda ārvalstu prakse, ir iespējams pilnvērtīgāk novērtēt pakalpojuma ietekmi uz mērķgrupu. Būtiski izmēģinājumu projektā nodrošināt arī darbinieku apmācību pasākumus.
LM, SIF, pašvaldības
- ✓ **Ieviest darbinieku apmaksas modeli, kas nebalstās uz samaksu tikai par kontaktstundām, bet ietver arī netieši sniegto atbalstu, t.sk. to, kas saistīts ar nepieciešamās dokumentācijas sagatavošanu un starpprofesionāļu komandas sadarbību.** Piemēram, šajā Izvērtējumā raksturotajā piemērā, Crisis UK Londonā katram sociālajam darbiniekam ir aptuveni 5 klienti, kas kopā veido pilnu darba slodzi, būtisku daļu veidojot administratīvajam darbam, apmācībām un jautājumu apspriešanai komandas ietvaros. Jāņem vērā, ka darbinieku noslodzes pakāpi lielā mērā nosaka ne tikai klientu skaits, bet arī katra klienta atbalsta vajadzību apjoms un nepieciešamā intensitāte. Plānojot turpmāku sociālo mentoru iesaisti atbalsta komandā, būtu lietderīgi saglabāt elastības iespējas mentoru darba tiesisko attiecību nodibināšanas veidos, atkarībā no pašvaldību vai pakalpojumu sniedzēju iespējām un prognozējamās noslodzes pakāpes. Var tikt piemērots kā pilnas slodzes darbs, kā daļslodzes darbs vai apmaksā balstīta uz vienas vienības izmaksu standartlikmi, kas pamatota uz kādu noteiktu minimāli sniedzamo atbalsta apjomu noteiktā laika periodā, ietverot tiešu un netiešu atbalstu, piemēram, 20h/mēnesī (t.i. indikatīvi 4h nedēļā) vienai personai vai tml.
Pašvaldības, pakalpojuma sniedzēji

III VIRZIENS

Mērķis: Pilnveidot MV nodrošināšanas ietvaru

- ✓ **Piesaistīt pašvaldības sociālo darbinieku katram MV pakalpojuma klientam.** Izmēģinājumprojektā novērojām, ka šī prakse labi strādāja Valmieras gadījumā, savukārt citos gadījumos abas puses (pak. sniedzējs un pašvaldības sociālais dienests) būtu ieguvuši no lielākas informācijas apmaiņas un sadarbības sociālā atbalsta piešķiršanā. Klienta un pakalpojuma sniedzēja sociālā darbinieka sadarbība ar pašvaldības sociālā dienesta sociālo darbinieku ir būtiska, lai efektīvāk risinātu pārtikas, statusu, parādu un citu jautājumus.

Pašvaldības, pakalpojuma sniedzējs

- ✓ **Vērtēt MV ieviešanu pašvaldībā kontekstā ar citiem šobrīd sniegtajiem sociālajiem pakalpojumiem un to apjomu.** Piemēram, ja kādai no mērķa grupām pašvaldībā jau tiek sniegts mājokļa un individuālās sociālās rehabilitācijas programmas vai grupu dzīvokļa pakalpojums (piemēram, personām bez noteiktas dzīvesvietas + GRT), iespējams MV ieviešana pašvaldībā sniegts lielāku ieguvumu citai mērķgrupai (piemēram, bez noteiktas dzīvesvietas + ar atkarību problēmām), kam šobrīd pieejamais atbalsts nav mērķēts vai ir nepietiekams.

Pašvaldības

- ✓ **Turpināt izmantot naktspatversmju un/vai mobilā brigādes resursu pakalpojuma lietotāju rekrutēšanai, kad MV turpināts sniegt kā sociālo pakalpojumu (gadījumos, kad tas atbilst pašvaldības izvēlētajai mērķgrupai).** Ja patversmju resurss tiek izmantots pakalpojuma lietotāju rekrutēšanai, vēlams patversmēm nodot skaidru mērķgrupas aprakstu (piemēram, ilgstošie bezdarbnieki vai cilvēki ar potenciāli mazākām atbalsta vajadzībām vai tieši otrādi), un MV pakalpojuma būtības izklāstu, lai rekrutēšanu iespējams veikt precīzi un pēcāk izdodas iespējami precīzs pakalpojuma efektivitātes izvērtējums attiecīgajai mērķa grupai. Saskaņā ar šī izmēģinājumprojekta rezultātiem, MV pakalpojums varētu uzrādīt labus rezultātus dažādām mērķgrupām, t.sk. personām ar GRT un atkarībām. Iekļaujot mērķa grupā personas, kuras nakšņo uz ielas, jāreķinās, ka rekrutēšana ir ilgstošs uzticības veidošanas process, kur mobilajiem sociālajiem darbiniekiem jābūt labai izpratnei par MV.

Pašvaldības

- ✓ **Turpināt nodrošināt mājokļus pēc izkliešanas principa.** Pilotprojekts uzrāda labus rezultātus klientu apmierinātībai ar mājokļa lokāciju, īpaši gadījumos, kad tika piedāvāta iespēja to **izvēlēties.** Dažās vietās un mājās, kur koncentrācija bija lielāka, novērojami gan pozitīvi, gan negatīvi aspekti. Nav ieteicams MV nodrošināt tikai vienas mājas ietvaros, bet piedāvāt iespēju dažādību un monitorēt, vai vienas vietas ietvaros netiek izveidota sociāli problemātiska un stigmatizējoša vide, t.sk., lai mazinātu iespējamo pilsētas iedzīvotāju pretestību pret pakalpojuma klātbūtni viņu apdzīvotajās apkaimēs. Iespēju robežās un ņemot vērā pakalpojuma lietotāja vajadzības un vēlmes, nodrošināt dzīvokļus salīdzinoši apdzīvotākās vietās, lai uzlabotu pakalpojuma efektivitāti, pakalpojuma lietotāju apmierinātību, un atvieglotu darbiniekiem nokļūšanu uz pakalpojuma mājokli. Gadījumā, ja mājoklis tiek nodrošināts ārpus novada centra, nodrošināt transporta kompensāciju ikdienas vajadzību nodrošināšanai.

Pašvaldības, pakalpojuma sniedzējs, izīrētāji

III VIRZIENS

Mērķis: Pilnveidot MV nodrošināšanas ietvaru

- ✓ **Izstrādāt jaunu mājokļa izmaksu segšanas instrumentu MV ietvaros, kombinējot mājokļa pabalsta instrumentu ar klienta līdzmaksājumu un, iespējams, citu finansiālu vai īres garantijas atbalstu.** Mājokļa izmaksu segšanai ir iespējams izmantot mājokļa pabalstu gadījumos, kad MV klients tam kvalificējas. Jāvērtē citi instrumenti, kas ļauj mājokli saglabāt, piemēram, pašvaldības segta pirmā un pēdējā īres iemaksa, samaksas garantija sadarbībā ar sociālās īres aģentūru u.tml. Instrumenta izstrādē vēlams piedalīties LM kopā ar pašvaldību. Paralēli mājokļa pabalstam ir jābūt arī citam MV maksājumam, kas veido daļu no īres izmaksām, līdzīgi kā tas ir Austrālijas formulā **Pašvaldības, LM**
- ✓ **Iespējams noteikt MV līdzmaksājumu, izvērtējot tā nepieciešamību kontekstā ar izvēlēto mērķagrupu. Līdzmaksājuma mērķim vajadzētu būt vairot sociālu integrāciju un finansu prasmes.** Lai gan tas var palīdzēt, un tik novirzīts attiecīgās pašvaldības MV programmas ilgspējai, līdzmaksājuma ieviešanu rosinām primāri vērtēt no pakalpojuma lietotāja vajadzību skatu punkta. Arī līdzmaksājuma gadījumā, pakalpojuma lietotājam vajadzētu būt pieejamām finansēm GMI apmērā, līdzmaksājumam nevajadzētu mazināt pakalpojuma lietotāja finansiālo patstāvību un spēju nodrošināt savas vajadzības.

Pašvaldības

- ✓ **Nodrošināt MV pakalpojuma pēctecību pēc izmēģinājumu projekta beigām, sadarbībā ar pakalpojuma sniedzēju LSA, kas izmēģinājumu projekta ietvaros guvusi pieredzi un kompetenci MV pakalpojuma nodrošināšanā, sadarbojoties ar pašvaldībām.** Vienlaikus ieteicams turpināt ar MV pakalpojumu saistīto pētniecisko darbību, lai iegūtu pilnvērtīgu datu materiālu un analīzi par pakalpojuma ietekmi un izmaiņām attiecībā uz mērķa grupu ilgtermiņā, kā arī pakalpojuma attīstību atbilstoši situācijas izmaiņām, veidojot politikas plānošanai nepieciešamo pierādījumu bāzi.

Pašvaldības

- ✓ **Palielināt finansējumu pašvaldības dzīvojamā fonda uzturēšanai un remontam un nodrošināt minimālās kvalitātes prasības MV izmantotiem dzīvokļiem.** Pašvaldībās, kur tika izmantots pašvaldības dzīvokļu fonds, klientu apmierinātība ar mājokli bija zemāka ne vien dēļ mājokļa un ēkas vispārējā stāvokļa, bet ilgstošas dažādu būtisku, solītu un salīdzinoši nelielu remonta darbu neveikšanas dēļ (piemēram, nav apgaismojuma, drūp apmetums), kas samazināja pakalpojuma lietotāju uzticību arī pakalpojumam kopumā. Finansējuma palielinājums, savukārt, mazinātu izmaksas, kas rodas uzturot pašvaldības dzīvojamā fonda mājokļus bez iemītņiem, situācijās, kad tie ir dzīvošanai līdz galam nepiemērotā stāvoklī, un vairotu iespējas sniegt atbalstu MV un citu pakalpojumu ietvaros, kas, savukārt, varētu sniegt pozitīvu ietekmi uz budžetu.

Pašvaldības

IV VIRZIENS

Mērķis: Pilnveidot MV pakalpojuma sniegšanu atbilstoši labajai praksei

✓ **Iesaistīt personas ar bezpajumtniecības pieredzi pakalpojuma sniegšanā.** Ārvalstu praksē pakalpojuma sniegšanā vismaz uz nelielu slodzi tiek iesaistītas arī personas ar bezpajumtniecības pieredzi, kas ļauj ieviest dažādas mikroprakses, uzlabot apmācības un vienmēr papildināt un uzlabot pakalpojuma sniegšanas procesus.

Pakalpojuma sniedzējs

✓ **Uzsākot sniegt pakalpojumu pašvaldībai kopā ar pakalpojuma sniedzēju nodrošināt, ka tam piešķirtie mājokļi ir dzīvošanai atbilstošā kārtībā,** un ietver gulēšanai, ēst gatavošanai un personīgajai higiēnai nepieciešamo, vai nodrošinot atsevišķus pakalpojumus citviet pašvaldībā (piemēram, veļas mazgāšana). Dažkārt apsverams ir mobilo sakaru un transporta pakalpojums, bet citās MV programmās pirmās nedēļas nepieciešamībās ietilpst arī pilns maiss ar pārtikas produktiem.

Pašvaldības, pakalpojuma sniedzējs

✓ **Nodrošināt regulāru darbinieku profesionālo prasmju pilnveidi Mājoklis vispirms teorijā un metodēs.** Lielākā daļa darbinieku pakalpojuma principus apguva individuāli, no dažādiem avotiem un izmantojot dažādas iepriekšējās pieredzes. Līdz ar to ne visos jautājumos starp darbiniekiem bija vienota teorētiskā perspektīva, kas vienmēr atbilstu oriģinālajiem MV pamatprincipiem. Labā prakse ir starp dažādiem darbiniekiem nodrošināt, ka vienam ir augstāka kompetence kaitējuma mazināšanā, citam Labsajūtas atgūšanas rīcības plānā u.tml. Pakalpojuma sniedzējam vēlams arī iestāties Housing First Europe Hub, esot informācijas apritē ar jaunākajiem materiāliem un apmācību aktivitātēm, kurās darbiniekiem piedalīties.

Pakalpojuma sniedzējs, pašvaldības, sociālie darbinieki, LM, EM, VM, KM

✓ **Sistematizēt vajadzīgo sadzīves priekšmetu sagādes prakses.** Kopumā Izmēģinājumuprojekta laikā tika īstenotas daudzveidīgas iespējas sagādāt nepieciešamos sadzīves priekšmetus un mēbeles, t.sk. caur labdarības organizācijām, lietu atdošanas grupām un pazīšanos. Tajā pašā laikā bija vairāki jautājumi, piemēram, piegāde, kas ne vienmēr strādāja optimāli. Klientiem ne vienmēr bija skaidrs, kā noteiktas vajadzības vislabāk jautāt un īstenot. Katrā no apmeklētajiem dzīvokļiem klientam bija kāda vēlme attiecībā uz labiekārtojumu. Līdz ar to vēlams izveidot sistēmisku pieeju nodrošinājumam, kas var tikt izmantots arī citās pašvaldībās. Līdzīgi kā ar nodarbinātības un veselības speciālistu piesaistes risināšanu, būtisks ir pakalpojuma sniedzēja neformālais tīkls.

Pakalpojuma sniedzējs

IV VIRZIENS

Mērķis: Pilnveidot MV pakalpojuma sniegšanu atbilstoši labajai praksei

- ✓ **Attīstīt kopienas pastiprināta atbalsta (ACT) kapacitāti mērķa grupu paplašināšanas gadījumā.** Ārvalstu praksē darbā ar personām ar visaugstākajām atbalsta vajadzībām tiek lietota ACT pieeja, kas ietver darbu komandā, t.sk. nodrošinot tiešus psihiatriskās un fiziskās veselības pakalpojumus. Izmēģinājumu projekta pieeja veidot mentora un sociālā darbinieka atbalsta komandu ir labs pamats ACT kapacitātes attīstīšanai. Tāpat mazāk intensīvu vajadzību gadījumā attīstāma arī kapacitāte pakalpojumu nodrošināt vienam sociālajam darbiniekam – gadījuma vadītājam..
Pakalpojuma sniedzējs
- ✓ **Pilnveidot darbinieku labbūtības un supervīziju aktivitātes.** MV darbs ir ar augstu sarežģītību un tas var būt emocionāli piesātināts, saskaroties ar dažādām situācijām, t.sk. ar klientu nāvi, atkarību epizodēm un mainīgu izmaiņu dinamiku. Intervijas ar darbiniekiem uzrāda nepieciešamību pēc regulārām supervīzijām, apmaksātas atpūtas un protokoliem situācijās, kas ietekmē darbinieku veselību un labbūtību. Šādi protokoli un labbūtības aktivitātes izplatītas starp pakalpojuma sniedzējiem ārvalstīs. Beļģijas piemēram protokolā, kā rīkoties klienta nāves gadījumā, vai citu pakalpojuma sniedzēju iknedēļas komandas uzmundrinošajām sapulcēm.
Pakalpojuma sniedzējs
- ✓ **Meklēt sadarbības iespējas garantētai nepilna laika nodarbinātībai.** Lai gan daļa dalībnieku strādāja algotos pagaidu darbos, nodarbinātības projektos un neformālos gadījuma darbos, vairākas no personām, kuras nestrādāja, t.sk. ar veselības problēmām, izteica gatavību strādāt nepilnas vai mainīgas slodzes darbu. Personas, kuras strādāja sētnieka un apkopēja darbus, kas bija izplatītākā profesija dalībnieku vidū, savukārt raksturoja, ka tas ir fiziski smags darbs, kas apdraud veselību. Ārvalstu prakse rāda labus rezultātus, nodrošināt fleksiblu darbu pak. ietvaros vai sadarbībā ar konkrētiem (p. sociālajiem) uzņēmumiem.
Pakalpojuma sniedzējs, uzņēmumi, pašvaldības uzņēmumi, sociālie uzņēmumi

2023. gada septembrī

Pētījuma ziņojumu sagatavoja SIA “SAFEGE Baltija”:
Kārlis Lakševics, Kristians Zalāns, Viola Korpa, Ieva Cēbura, Krišjānis Veitners

